

РОЗВИТОК ВІЗУАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

DEVELOPMENT OF VISUAL LITERACY OF STUDENTS OF THE HIGHEST PRIMARY FOUNDATIONS IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES

У статті йдеться про особливості практичного застосування стратегій для розвитку візуальної грамотності студентів на заняттях з англійської мови у вищій школі. Розкрито поняття візуальної грамотності в результаті аналізу праць зарубіжних науковців, окреслено підходи її розвитку через застосування мультимодальних текстів. В умовах сучасності інформаційний світ представляє потік матеріалів, що часто суперечать, викривлюють реальність, або ж не відповідають дійсності; функціонують «на користь» іншим сторонам, або ж вже містять долю суб'єктивізму. Тож для вдалої та якісної інтерпретації матеріалів та сюжетів слід володіти розвинутими навичками критичного мислення, що уможливають формулювати індивідуальні судження, підкріплені доводами і фактами. Важливо також вміти «відсіювати» неякісний, поверхневий матеріал, щоб елімінувати можливість неправильної інтерпретації, або ж неіснуючі змісти чи значення. Такий матеріал найчастіше представлений у вигляді мультимодальних текстів, що інкорпують вербальні та невербальні компоненти. Їх взаємодія результує в єдності значення, однак зважаючи на форму та зміст, інтерпретація такого матеріалу може бути ускладнена присутніми протиріччями між вербальними та невербальними компонентами. Робота з мультимодальним матеріалом в розрізі розвитку навичок візуальної грамотності на заняттях англійської мови передбачає активізацію особистого досвіду студента, прояв його індивідуальності, а також соціальний, культурний контекст. Відтак процес аналізу мультимодальних текстів охоплює: спостереження, контекст інформації, пов'язаний вербальний матеріал, зрештою – значення та розуміння. Дисципліна «Аналіз медіадискурсу» в структурі ОП «Англійська мова і література та друга іноземна мова» за спеціальністю 014 «Середня освіта» передбачає вербальний і невербальний аналіз мультимодального матеріалу з активним застосуванням навичок візуальної грамотності, в результаті чого студенти, як молоді педагоги, зможуть активно застосовувати знання та навички у своїй професійній діяльності, зокрема працюючи над дидактичними матеріалами, а також розвивати «гнучкі навички».

Ключові слова: візуальна грамотність, критичне мислення, мультимодальність, аналіз медіадискурсу, інформаційно-цифрова компетентність.

The article deals with the peculiarities of the practical application of visual literacy strategies aimed at university students in English lessons. Drawing on the previous studies the authors define the concept of visual literacy, taking into account the practical application of multimodal texts. In modern conditions, the world is an information flow that often distorts reality, does not correspond to reality or contains a share of subjectivism. Therefore, for a successful and high-quality interpretation of media content, educators should develop critical students' critical and creative thinking skills that allow them to formulate individual judgments, supported by arguments and facts. It is also important to be able to 'weed out' poor quality, superficial material to eliminate the possibility of misinterpretation or non-existent meanings. Such material is most often presented in the form of multimodal texts. Their interaction results in the unity of meaning, but due to the form and content, the interpretation of such information may be complicated by the contradictions between verbal and nonverbal components incorporated into multimodal texts. Working with multimodal material in the context of the development of visual literacy skills in English classes involves sharing students' personal experiences, manifesting their own individuality, as well as socio-cultural context. Thus, the process of analyzing multimodal texts includes the following elements: observation, communicative context, related verbal meanings and messages. The university course "Analysis of Media Discourse" in the framework of the educational programme "English Language and Literature and Second Foreign Language", speciality 014 "Secondary Education" provides students with the opportunity to do the verbal and nonverbal analysis of multimodal content with active application of visual literacy strategies, which allows students, as young teachers, to actively apply knowledge and skills in their professional field, as well as work on didactic materials and develop "soft skills".

Key words: visual literacy, critical thinking, multimodality, media discourse analysis, information and digital competence.

УДК 378.147 +811.111.7
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/46.3>

Батринчук З.Р.,
канд. філол. наук,
асистент кафедри англійської мови
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Бешлей О.В.,
канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Постановка проблеми. Крокуючи в ногу з часом та беручи до уваги швидкість розвитку сучасних технологій, в тому числі, інтернет технологій та мас медіа, педагогіка приймає виклики сьогодення та зацентровує свою увагу на розвиток нових компетентностей майбутнього фахівця. Окрім ключових професійних компетентностей додається також інформаційно-цифрова, що постулює «здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично

оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності» [1].

Мета статті полягає у висвітленні процедури інтеграції стратегій візуальної грамотності у процес навчання англійської мови у результаті оновлення освітньо-професійної програми бакалаврського рівня вищої освіти «Англійська мова і література та друга іноземна мова» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Відтак, було введено курс «Аналіз

медіадискурсу» як вибіркового компонента ОПП для студентів 4 курсу спеціальності 014 «Середня освіта».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядаючи принципи викладання вищезгаданої дисципліни, звернемось до ключових теоретичних понять: **візуальна грамотність** та **аналіз мультимодального дискурсу**. Реалії 21 століття вимагають широкого арсеналу компетентностей, тож з'являються нові реалії, що пов'язані з цифровою грамотністю [3], мультимодальною грамотністю [9], та навіть грамотністю у сфері соціальних мереж [7]. Слід зазначити, що візуальна грамотність є наскрізним елементом та потребує особливої уваги в умовах сьогодення. Зображення (пикторіальні елементи) тягнуть до статусу *lingua franca* у повсякденній комунікації, особливо серед молодого покоління [5]. Значна кількість науковців визнають *домінантну роль мультимодального матеріалу над текстовим*. Тож сучасний студент повинен володіти так званими альтернативними навичками: вмінням інтерпретувати візуальні та пикторіальні елементи, екстракувати їх окремі значення та імплементувати навички критичного мислення, будувати їх цілісне значення.

Як стверджує К. Джуїт «мультимодальність можна розглядати в ключі теорії, перспективи, області дослідження чи в плані методологічного застосування» [4, с. 12]. У рамках цього дослідження ми зосереджуємо увагу на останньому та намагаємось шляхом застосування такого матеріалу на заняттях англійської мови та спецкурсах розвивати у студентів навички візуальної грамотності. Відтак, аналізуючи мультимодальні тексти, студенти вивчають англійську мову у континуумі: *мова, культура, література*.

Сьогодні чимало науковців наголошують, що *візуальна грамотність* розглядає культурну значимість, соціальну взаємодію, що може бути тригером силими уяви та мислення [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри широку репрезентативність наукових досліджень цієї тематики, на сьогодні недостатньо вивченим залишається питання ролі *візуальної грамотності у зрізї розвитку комунікативної компетентності*. Візуальну грамотність визначають як здатність закодовувати та інтерпретувати візуальні повідомлення, а також закодовувати та провадити успішну візуальну комунікацію [6]. Отже, навички візуальної грамотності передбачають активізацію креативності, інтерпретацію та побудову значень, а також культивують індивідуальність, особистий досвід, доповнюють знання. Саме тому на заняттях англійської мови ми застосовували такі принципи аналізу та інтерпретації мультимодального матеріалу [2]:

Рис. 1. Інтерпретація мультимодального матеріалу. Виклад основного матеріалу дослідження.

Пропонуємо короткий опис процедури проведення занять англійською мовою у рамках дисципліни «Аналіз медіа-дискурсу». Насамперед розглянемо тематику медіа-контенту, над яким студенти мали нагоду розвинути навички критичного мислення та візуальної грамотності:

- *Cultural codes, semiotics and narratives*
- *Representation and stereotyping*
- *Ideology and biases*
- *Advertising strategies: manipulation and persuasion*
- *Gender and beauty in Media*
- *Politics and propaganda in Media*
- *Fake news and deep fake technology*
- *Culture jamming*

На заняттях ми послуговувались запропонованою іноземними науковцями методикою **Digital Image Guide (DIG) Method** [5] як засіб «копати глибше» під час аналізу зображень. Після етапів аналізу, інтерпретації, оцінки та розуміння, студенти навчалися критичному «читанню» візуального контенту, відходячи від поверхневого рівня сприйняття. Такий підхід активізує здібності студентів оцінювати візуальну інформацію, з якою вони щоденно стикаються.

Наведемо приклади роботи студентів. Вивчаючи тему **“Ideology and biases”**, студенти отримали завдання знайти трейлер фільму та створити мультимодальний контент через ‘інфографіку’ і показати, як використовуються різні канали передачі комунікативного повідомлення (візуальні, звукові, діалогові чи інші) для представлення певних ідеологічних упереджень. Студенти мали подумати з точки зору медіаграмотності, яка мета трейлера і як це може вплинути на те, що він містить?

На цьому етапі ми працювали з технологією обробки мультимодального контенту **SEARCH** (*sex, environment, age, race /religion, class/community, handicap*) - COBPKI (стать, оточення, вік, раса /релігія, клас/спільнота, інвалідність - переклад наш). Студенти відповідали на такі питання:

- *Яке повідомлення передає персонаж і як це побудовано?*
- *Які канали передачі комунікативного повідомлення використовуються для характеристики цього образу?*
- *Чому люди можуть сприймати це повідомлення по-різному?*
- *Які вбудовані значення та точки зору?*
- *Як цей персонаж відображає те, що серіал чи фільм організовано для отримання прибутку? Що це говорить про ЗМІ та владу?*

Snowpiercer, 2013

ENVIRONMENT.
This film reminds us that we must be responsible for the environment, because thanks to it we live our normal lives.

DIVISION INTO CLASSES.
People at the end of the train have no rights, are malnourished and are unprivileged.

Different people will perceive the problem of inequality differently. In the film, rich people lived in the first class and believed that the division was perfectly normal, because even in ordinary life they had more opportunities.

CREATIVE LANGUAGE
The trailer uses many motivating excerpts from dialogues and footage of the struggle between the lower class and security.

The protagonist tries to solve everything without a fight, with the help of words. Family values are also important to him.

Due to climate change, life on Earth has become impossible and now a train with the last people on the planet travels non-stop around the world. The purpose of the trailer is to get us to watch the film so that the creators can get money and raise the issue of inequality.

У рамках теми “Representation and stereotyping” завданням було знайти конкретні приклади засобів масової інформації, що представляють різні образи або маскулінності, або жіночності, а також раси. Студенти повинні були довести той факт, що образи жінок, чоловіків з часом змінювалися.

Media representation of masculinity and femininity

Changes over time

High standards → **Body positive**

Typical representations in the media.

Hackers in movies	Movie	Real life...
		
Hackers in real life		

Usually in movies we see the "perfect" picture, which is always different from reality

У рамках теми “Gender and beauty in Media” завданням було знайти дві картинки, які представляють найбільш стереотипний образ жінки та образ жінки, який «руйнує» цей стереотип, порівнювати їх за зовнішнім виглядом, проаналізувати мультимодальне повідомлення, а також прорефлексувати, чому і ким створено цей образ, зокрема яка цільова аудиторія.

Earlier

- Megan is lying (this pose shows insecurity and attracts men's attention)
- The message was created by the magazine's editors in order to attract the audience.
- Women audience.
- Message: you can be a weak and ordinary girl and the prince will still fall in love with you.

Now

- Megan stands straight in a confident position.
- She created this message by her own.
- Both male and female audience.
- Message: I do not need protection and I am stronger even than my husband.

У роботі з візуальним матеріалом ми намагалися дотримуватись наступної процедури:

Першим кроком до розвитку візуальної грамотності студентів був розвиток навичок спостереження, що дало змогу ідентифікувати інформацію, релевантну для будь-якого іншого зображення.

На другому етапі студенти співставляли матеріал у культурному, соціальному та/чи історичному контексті. Іноді культурні та історичні аспекти можуть бути ключовими для розуміння значення матеріалу.

Третій крок передбачав розвиток здатності студентів визначати пікторіальні, графічні компоненти візуального матеріалу та співставляти пов'язаний вербальний матеріал. На цьому етапі виникали розбіжності значень вербального та невербального компонентів, які активізують функціонування метафор, іроній, гри слів. Тож ґрунтуючись на попередніх кроках, студенти могли екстракувати значення пропонованого матеріалу, зрозумівши його.

Висновки. Перспективність цього дослідження у тому, що мультимодальні зображення несуть величезний потенціал для удосконалення навичок мовлення, зокрема у вимченні англійської мови. Незважаючи на те, що зображення обробляються мозком швидше ніж слово, варто заглибитися в послідовне споглядання та розуміння прихованих смислів, що стимулює креативність і збагачення словникового запасу студентів. Даний підхід допомагає виховати потребу в рефлексії, здатність зупинитися і розглядати все те, що так дефіцитно у час кліпового мислення. Таким чином, *візуальна грамотність* сприяє становленню *комунікативної компетенції* студентів та стає її невід'ємною частиною, надаючи нового аспекту – мультимодальності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Наказ про затвердження професійного стандарту за професією "Вчитель закладу загальної середньої освіти" від 23.12.2020 № 2736-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>
2. Hattwig, D., Bussert, K., Medaille, A., & Burgess, J. (2013). Visual Literacy Standards in Higher Education: New Opportunities for Libraries and Student Learning. *portal: Libraries and the Academy*, 13(1), 61-89.
3. Hobbs R. *Create to Learn: Introduction to Digital Literacy*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons. 2017. 304 p.
4. Jewitt, C., Bezemer, J., & O'Halloran, K. (2016). *Introducing Multimodality*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315638027>
5. Kędra, J. (2018). What does it mean to be visually literate? Examination of visual literacy definitions in the context of higher education. *Journal of Visual Literacy*, 37, 67–84. doi:10.1080/1051144X.2018.1492234
6. Metros, S. E. (2008). The educator's role in preparing visually literate learners. *Theory into Practice*, 47(2), 102- 109.
7. Rheingold, H. (2010). Attention, and Other 21st-Century Social Media Literacies. *EDUCAUSE Review*, 45(5), 14-16.
8. Rose, G. (2001). *Visual methodologies. An introduction to the interpretation of visual materials*. SAGE Publications.
9. Serafini, F. (2014). *Reading the visual: An introduction to teaching multimodal literacy*. New York, NY: Teachers College Press.